

У недавним написима дневне штампе о извозу наоружања и војне опреме у Грузију, улога Министарства одбране није приказана на начин који одговара стварној ситуацији. Наиме, Министарство одбране у спољнотрговинском промету контролисаном робом није више ресорно министарство.

Усјајањем *Закона о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене*, који је ступио на снагу 31. марта 2005. године, та надлежност пренета је на Министарство за економске односе са иностранством.

Тим законом прописани су учесници и поступци у процесу одлучивања према захтевима за издавање дозвола за вршење послова спољне трговине контролисаном робом и транспорт и транзит на територији Србије.

Закон је јасно дефинисао улогу и одговорност четири министарства која су овлашћена у тим поступцима. Једна од најбитнијих измена је да Министарство одбране не разматра крајњег корисника (земљу у коју се извози), а то ради Министарство спољних послова.

Контролу извоза контролисане робе у Министарству одбране врши, по овлашћењу министра одбране, Сектор за материјалне ресурсе, односно његова Управа за систем логистике. Зато су саговорници о тој теми били пуковник Драган Ђорђевић, заступник начелника Управе за систем логистике, пуковник Ђорђе Вучетић, начелник реферата за међународне конвенције и споразуме, те заступник начелника Одељења за међународну логистичку сарадњу.

СМАЊЕНА МИНИСТАР

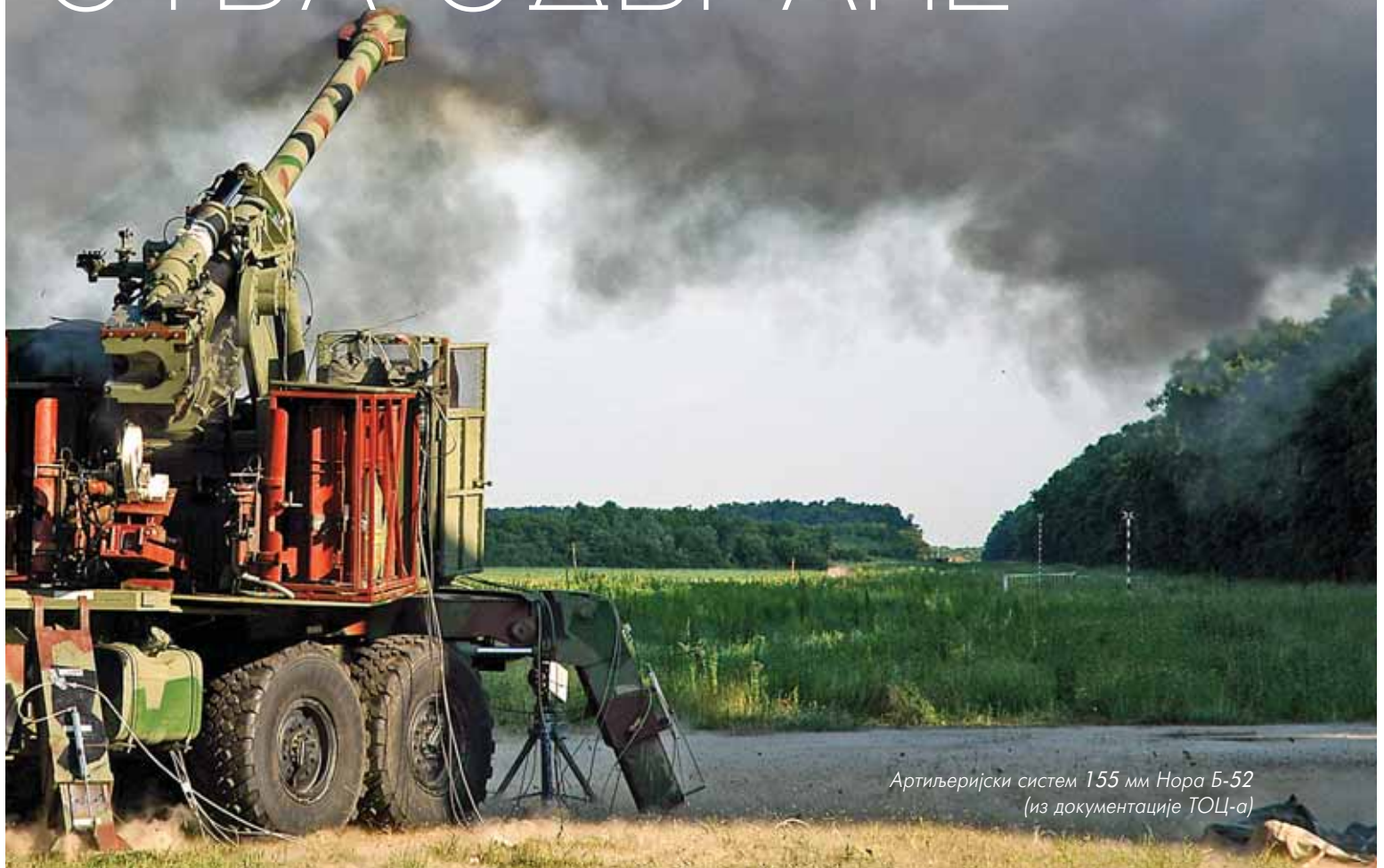
КО ДАЈЕ ОВЛАШЋЕЊА

– Скупштина Србије и Црне Горе је 17. фебруара 2005. усвојила *Закон о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене* – каже на почетку пуковник Ђорђевић. – Закон је рађен у сарадњи и уз консултације са представницима међународне заједнице и земаља чланица Европске уније и од релевантних међународних институција оцењен је као добар, а циљ његовог усвајања био је управо успостављање потпуне контроле над прометом наоружања и војне опреме и робе двоструке намене.

Као саставни део Закона Савет министара СЦГ усвојио је *Националну контролну листу наоружања и војне опреме* и *Националну контролну листу робе двоструке намене*, а обе су у потпуности усклађене са листама које је усвојила ЕУ и са правилима понашања земаља чланица ЕУ.

По Закону, појашњава пуковник Ђорђевић, министарство надлежно за издавање дозвола за спољнотрговински промет било је Министарство за економске односе са иностранством Србије и Цр-

ОВЛАШЋЕЊА ПРАВОСТАВА ОДБРАНЕ

Артиљеријски систем 155 мм Нора Б-52
(из документације ТОЦ-а)

не Горе. Престанком постојања државне заједнице те надлежности преузело је Министарство за економске односе са иностранством Републике Србије, у чијој надлежности је, поред осталог, и до тада било издавање дозвола за спољну трговину ловачким и спортским оружјем и привредним експлозивима.

У кругу овлашћених су још три министарства: за одбрану и за спољне послове, која дају сагласност за промет контролисаном робом, и Министарство унутрашњих послова које даје мишљење.

Уколико Министарство одбране или Министарство спољних послова у конкретном послу не да сагласност, онда одлуку о одобрењу промета доноси Влада Србије. Таквих примера до сада није било, јер се у спорним случајевима постизала сагласност свих министарстава током поступка. Та два министарства имају и право вета, односно, ако неко од њих заузме изричит став да се промет не дозвољава, онда се дозвола за промет не може издати. Ни право вета до сада није коришћено. Тако каже закон, а у пракси у последње време само у једном случају Министарство одбране није

ТРАНСПОРТ И ТРАНЗИТ

Сектор за материјалне ресурсе у два наврата разматра захтеве у вези са прометом контролисане робе – први пут када у сарадњи са Војнобезбедносном агенцијом, даје сагласност за издавање дозволе за спољнотрговински промет, и други пут када при захтеву за сагласност за издавање дозволе за транспорт даје мишљење са становишта угрожавања животне околине.

Сагласност за транспорт и транзит контролисане робе на и преко територије Републике Србије, у име Министарства одбране издаје Управа за оперативне послове Генералштаба ВС, на основу захтева Министарства унутрашњих послова или органа надлежног за ваздушни саобраћај, а то је Директорат цивилног ваздухопловства.

Дозволе за транспорт и транзит НВО копненим и воденим путем издаје Министарство унутрашњих послове, а ваздушним путем Директорат цивилног ваздухопловства.

дозволило извоз са стока Војске Србије, јер би тиме било повређено право испоручиоца, односно прекршиле би се потписане обавезе дате испоручиоцу End User Certificate-ом. Тај сертификат обавезује крајњег корисника да увезено наоружање и војну опрему користи искључиво за сврхе за које је намењено. Дакле, не за производњу оружја забрањених међународним конвенцијама, као што су нуклеарно, хемијско или биолошко. То право такође обавезује крајњег корисника да не може продати робу без писмене сагласности онога од кога је купљено.

■ КРИТЕРИЈУМИ МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ

Пуковник Ђорђе Вучетић наводи да при давању сагласности за издавање дозвола за спољну трговину, Министарство одбране разматра, прво, утицај на безбедност Србије, друго, да ли се наоружање и војна опрема предвиђени за извоз налазе на извозној листи, треће, да ли постоји одлука Министарства одбране када је реч о НВО са стока Војске Србије и, четврто, да ли Србија по основу трансфера технологије има удела у власништву над том технологијом. Те критеријуме наводи члан 22. Закона и Министарство одбране се стриктно придржава законских овлашћења, не упуштајући се у надлежности дате другим министарствима.

Треба истаћи да Министарство спољних послова може ускратити дозволу, односно сагласност за извоз контролисане робе и због поштовања међународних обавеза Републике Србије, пре свега санкција Савета безбедности УН и препорука Оебса, преузетих међународних обавеза и спољнополитичких интереса Србије, затим због поштовања људских права у земљи у коју се извози, унутрашње ситуације у земљи крајњег одредишта извоза и ради одржавања регионалног мира, безбедности и стабилности. Разматрају се и понашање земље купца у односу на међународну заједницу и њен став према тероризму и савезницима, затим постојање ризика преусмервања робе у друге руке, где може бити злоупотребљено.

■ ШТА СЕ ИЗВОЗИ?

Порекло робе која се извози може бити двојака, прецизира пуковник Вучетић. Са стока Војске Србије то су наоружање и вој-

КО ВРШИ ПРОМЕТ

Закон је прописао да промет наоружања и војне опреме може да врши предузеће које је, поред уписа за спољну трговину у Агенцији за регистре, регистровано за обављање те делатности код надлежног министарства, а то је Министарство за економске односе са иностранством Републике Србије. Тренутно је регистровано 85 предузећа. Право за обављање делатности имају само предузећа регистрована у Србији, с тим што је после раздвајања Србије и Црне Горе неколико црногорских предузећа задржало право само да доврши започете послове код којих се већ ушло у производњу за извоз.

Пуковник Драган Ђорђевић:

– Припадници Управе за систем логистике задужени за контролу промета НВО, квалификовани су и оспособљени су за тај посао јер су едуковани на више семинара у земљи и иностранству. Такве потврде дошле су и од светски признатих институција из земаља у којима је контрола промета наоружања на високом нивоу, као што су САД, Немачка и Велика Британија.

Пуковник Ђорђе Вучетић:

– Написи у штампи наводе читаоца да стекне утисак да о тим извозним пословима наоружањем и војном опремом и даље одлучује само Министарство одбране. Међутим, његова улога, иако значајна, није одлучујућа и то јавност треба да зна.

на опрема која је оглашена неперспективном и сувишном и излаже се продаји преко Управе за снабдевање Министарства одбране на јавном тендеру. Предузећа која се баве извозом са стока Војске Србије, појављују се у ствари као комисионари који врше извоз за Министарство одбране познатом купцу.

Друго порекло је из производних програма домаће индустрије која производи наоружање и војну опрему. Наша одбрамбена индустрија, захваљујући квалитету, сигурно се враћа на светско тржиште, реализујући извозне послове који се ближе годишњој цифри од педесет милиона долара, са тенденцијом даљег раста. Ту спадају *Застава оружје* са ловачким и спортским програмом а делом и војним, затим ужички *Први партизан* са квалитетном муницијом, чачанска *Слобода* са програмом муниције већих калибара и артиљеријском муницијом, па *Милан Благојевић* из Лучана, са барутима који спадају међу најквалитетније у свету.

У односу на укупан извоз НВО, извоз са стока Војске учествује са око 20 посто. Кад говоримо о неперспективним средствима Војске, то је углавном стрељачко оружје и муниција, дакле конвенционално наоружање за које је дозвољена трговина легалним путевима. Не извози се ништа што би било у супротности са контролним режимима који у свету ограничавају промет одређених роба. И тамо где нисмо званични потписници међународних конвенција о забрани и ограничењу производње и промета оружја за масовно уништење, ми се тих одредаба придржавамо.

Са становишта увоза и извоза, наши саговорници у Управи за систем логистике наводе да већину захтева чине извозни послови са наоружањем и војном опремом, док је за средства са листе производа двоструке намене, примењивих и за цивилне и за војне потребе, било свега десетак захтева и то углавном за увоз. За тако мали број захтева за производе двоструке намене разлог је, можда, и слаба информисаност индустрије, односно фирми које производе или користе робу двоструке намене. Зато је неопходно боље информисање произвођача и трговаца са одредбама Закона, јер је контрола промета роба двоструке намене новина у нашем законодавству.

На крају, истичу наши саговорници, за квалитетно обављање контроле промета наоружања и војне опреме значајна је и изузетно добра сарадња четири министарства, чији представници чине један тим који ради у интересу Србије. ■

Раденко МУТАЏИЋ